

Sociala omsorgs- nämnden

Stadsrevisionen • Borås

Revisionsredogörelse

20
21

Revisionsberättelse för Sociala omsorgsnämnden år 2021

Vi har granskat Sociala omsorgsnämnden verksamhet och årsredovisning 2021. Granskningen har utförts enligt god revisionssed i kommunal verksamhet och med den inriktning och omfattning som behövs för att ge en rimlig grund för bedömning. Till revisionsberättelsen bifogas vår revisionsredogörelse som utgör en sammanfattning av granskningen.

När det gäller nämndens följsamhet mot Kommunfullmäktiges budgetbeslut konstaterar vi att målvärdena för två av de tre indikatorer som Kommunfullmäktige har fastställt inte är uppnådda.

Vi bedömer att Sociala omsorgsnämnden i vissa avseenden inte säkerställt ett ändamålsenligt arbete som uppfyller barnkonventionen.

Vi bedömer att Sociala omsorgsnämnden verksamhet har bedrivits på ett ändamålsenligt och ur ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt. Den interna kontrollen bedöms som tillräcklig.

Vi tillstyrker att Sociala omsorgsnämnden beviljas ansvarsfrihet för år 2021.

BORÅS 2022-03-28

Boris Preijde
Ordförande

Ingwer Kliche
Vice ordförande

Lena Brännmar

Bengt Sandell

Jürgen Urbas

Tuula Järvinen

Revisionsredogörelse

I Stadsrevisionens årliga granskning prövas om verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt och om den interna kontrollen som görs inom nämnden är tillräcklig.

Stadsrevisionen lämnar en revisionsberättelse som grund för Kommunfullmäktiges ansvarsprövning. Ställningstaganden i revisionsberättelsen utgår från en samlad bedömning av all den granskning av nämndens verksamhet som har genomförts under året.

I nedanstående revisionsredogörelse sammanfattas resultat från granskning av årsredovisning, specifika bevakningsområden, fördjupade granskningar och intern kontroll.

Ekonomiskt och verksamhetsmässigt resultat

Sociala omsorgsnämnden redovisar ett överskott på 25,7 mnkr jämfört med budget. Bufferten är upprättad i enlighet med instruktioner i Kommunfullmäktiges budgetbeslut.

Resultaträkningen stämmer gentemot avstämning med ekonomisystemet. Nedan redovisas de större budgetavvikelserna.

Verksamheternas resultat

- **Intäkter**

Nämnden har erhållit 1,8 mnkr mer i statsbidrag än budgeterat för merkostnader till följd av covid-19 samt statsbidrag från Migrationsverket avseende ersättning för stödsatser samt hälso- och sjukvård för nyanlända. Ett stort överskott på övriga intäkter beror främst på ökade intäkter från Försäkringskassan avseende personlig assistans. Totalt har intäkterna överstigit budget med 7,9 mnkr.

- **Personalkostnader**

Del av överskottet inom personalkostnader är en följd av hanteringen kring covid-19 och därmed ett tillfälligt överskott. Uppskjuten anställning av aktiveringspedagoger, hög frånvaro inom bl.a. hälso- och sjukvårdsorganisationen, färre deltagare på daglig verksamhet till följd av pandemin gör att frånvaro av personal inte alltid ersätts med vikarier. Även hög sjukfrånvaro på enheterna där det ibland har saknats vikarier och varit svårigheter med bemanning anges som förklaring. För statsbidraget god vård och omsorg av äldre budgeterades med 4 mnkr i personalkostnader men förvaltningen har istället använt bidraget till inköp av material och utrustning. Kvarvarande medel kommer inte behöva återbetalas. En del av överskottet är en följd av ökad budgetmedvetenhet och effektivisering genom samplanering. Totalt har personalkostnaderna understigit budget med 20,5 mnkr.

- **Material och tjänster**

Ett underskott för material och tjänster jämfört med budget bestående av ett antal negativa poster. Det har gjorts inköp för del av statsbidraget god vård och omsorg av äldre. När antalet brukare med beslut om personlig assistans via Försäkringskassan så ökar nämndens kostnad för de tjugo första timmarna till Försäkringskassan. Nämnden är även skyldig att ersätta privata assistansbolag för merkostnad vid ordinarie assistents sjukfrånvaro. Kostnaden för detta har varit betydligt högre än tidigare år. Ett underskott på ersättning till LOV-företag inom daglig verksamhet är en följd av tillfälliga regler för ersättning under pandemin. Detta gäller även underskottet av habiliteringsersättningen som också är en följd av tillfälliga regler under pandemin. Totalt har kostnaden för material och tjänster överstigit budget med 10,2 mnkr.

Sociala omsorgsnämnden önskar att överskottet läggs till nämndens ackumulerade resultat.

Investeringsbudget

Investeringar, årliga anslag, uppgår till 3 000 tkr som inte förbrukats under året.

Backhagsvägen LSS, Färgargatan LSS samt Skogsfrugatan SoL är färdiga men inköp har gjorts på driftsbudget. Våglängdsgatan LSS är inflyttad av ett boende som drivs på entreprenad och avser en flytt från en annan adress. Detta på grund av att gruppboenden hade utdömda lokaler i händelse av en brand. Investeringsbudget för upprustning av lokaler inom daglig verksamhet har inte använts utan inköp har gjorts på driftsbudget. Gruppboende Sörmarksleden LSS är inte påbörjad.

Under byggprocessen blir det sedan ofta förseningar p.g.a. överklaganden m.m. Därför behöver nämnden flytta fram investeringsbudget till kommande år. Sociala omsorgsnämnden begär därför hos Kommunstyrelsen att investeringsmedel för ny gruppboende Sörmarksleden LSS får överföras till 2022 (500 tkr).

Kommunfullmäktiges indikatorer med målvärden

I Kommunfullmäktiges budget för år 2021 har målvärden formulerats för 23 indikatorer kopplade till de strategiska målområden som ingår i Borås Stads Vision 2025. I Kommunfullmäktiges budget anges även om respektive indikator ska öka eller minska. För Sociala omsorgsnämndens har Kommunfullmäktige fastställt tre indikatorer. Nämnden redovisar måluppfyllelsen av indikatorerna enligt nedan:

- **Andel sjukfrånvaro av ordinarie arbetstid ska minska, %.** Utfallet för indikatorn i årsredovisningen är lägre än utfallet för år 2020. Målsättningen uppnås.
- **Arbetad tid för timavlönade omräknat till årsarbeten ska minska.** Utfallet för indikatorn (72,5) i årsredovisningen är avsevärt högre än utfallet för år 2020 (42). Målsättningen uppnås inte. Inför sommaren 2021 tog förvaltningsledningen ett beslut att semestervikarier kunde timavlönas under semesterperioden 2021. Detta för att öka flexibiliteten i deras anställning. Detta gav till följd att andelen timavlönade på förvaltningen mer än fördubblades mot tidigare år under juli och augusti månad. Bemanningenheten har inte ökat andelen timavlönade under 2021 i övrigt.
- **Andel anställda som nyttjar Borås Stads friskvårdsbidrag ska öka %.** Utfallet för indikatorn i årsredovisningen är lägre än utfallet för år 2020. Målsättningen uppnås inte. Trenden har varit sjunkande under perioden 2019-2021. Nämnden menar att pandemin varit en klar faktor eftersom flertalet hälsoaktiviteter ställts in eller skjutits på och gym har i perioder varit stängda eller förändrat sina öppettider och rutiner.

Nämnden har inte uppnått målsättningen för två av de tre indikatorerna som Kommunfullmäktige har fastställt.

Nämndens indikatorer med målvärden

Nämnden har antagit två egna indikatorer med målvärden vilket är i linje med Stadens styr- och ledningssystem.

Kommunfullmäktiges uppdrag

Nämnden har avseende 2021 fått två uppdrag från Kommunfullmäktiges budgetbeslut som är genomförda.

0 0 2 0 av två uppdrag

Konsekvenser av coronaviruset

Nämnder uppger att enhetschefer har kämpat med bemanning då det varit väldigt utmanande att rekrytera personal med rätt kompetens. Det har dels varit frånvarande personal till följd av egen sjukdom, restriktioner till följd av pandemin samt VAB. Tjänstepersoner inom förvaltningen har utifrån Folkhälsomyndighetens uppmaning till stora delar arbetat hemifrån.

Nämnden konstaterar att pandemin påverkat verksamheten i omfattande utsträckning. En sak som lyfts fram är att verksamheten ser en verksamhetsutvecklings-, utbildnings- och uppföljningskund med anledning av att pandemiarbetet prioriterats och att en stor del av resurser krävts till att upprätthålla kärnverksamheten. Det finns också positiva bieffekter. Ett exempel är att digitaliseringsarbetet har kommit igång på riktigt.

Ekonomiskt har pandemin inneburit ett överskott avseende statsbidrag och personalkostnader. Det har också inneburit negativ ekonomisk påverkan som härrör från tillfälliga regler om ersättning inom daglig verksamhet. Nämnden uppskattar den ekonomiska konsekvensen av pandemin till ett överskott om 6 mnkr.

Specifika bevakningsområden

Stadsrevisionen har särskilt bevakat nedanstående områden.

Förändrad målgrupp

Kommunfullmäktige beslutade i budget 2018 att verksamhet som vänder sig till personer under 65 år och är i behov av omsorg enligt socialtjänstlagen (exkl. socialpsykiatri) överförs till Vård- och äldrenämnden. Även hälso- och sjukvårdsdelen som berörs flyttas. Nämnden har fortsatt ansvar för verksamhet som vänder sig till alla barn 0-18 år med behov (SoL, LSS, HSV). Sociala omsorgsnämnden och Vård- och äldrenämnden fick i samband med beslutet förändrade reglementen.

Personer med LSS-insatser med behov av kompletterande insatser enligt SoL ökade 2020 som ett resultat att 65-års gränsen mellan Sociala omsorgsnämnden och Vård- och äldrenämnden togs bort 2019. Sociala omsorgsnämnden fick ingen budget för de överflyttade brukarna vilket har ökat kostnaderna för nämnden.

Förvaltningen uppger att förvaltningen har samverkat med Vård- och äldrenämnden under 2021 för att klargöra gränssnittet för målgrupperna och diagnoser mellan förvaltningarna. Arbetet lett till att de flesta oklarheter är hanterade och de sista frågorna bedöms kunna hanteras under 2022.

Nämnden hade i sin riskanalys för 2020 identifierat risk i gränssnitten mellan nämnden och Vård- och äldrenämnden med anledning av beslutet från 2018. Detta område finns inte med i nämndens riskanalys för 2021.

LSS boende väntetider

Personer som omfattas av LSS och SoL ges rätt till en av kommunen anvisad bostad med särskild service för vuxna. Kommunen har ett särskilt ansvar när det gäller boendet för personer med funktionshinder.

Under 2021 har förvaltningen, på Sociala omsorgsnämndens uppdrag, kartlagt nuvarande bestånd av gruppboende LSS samt prognosticerat framtida volymbehov samt analyserat eventuella behov av särskilt anpassade gruppboende utifrån olika målgruppers behov. Utifrån kartläggningen konstateras att Sociala omsorgsförvaltningen idag har ett underskott på omkring fem gruppboende. Flertalet gruppboende kommer också att behöva lämnas antingen av brand-

skyddsskäl och/eller på grund av att lokalerna i övrigt är undermåliga. I Lokalbehovsplan 2021-2023 framhåller nämnden att det fortfarande finns boenden som inte uppfyller kriterierna att vara fullvärdiga enligt Boverkets regler och de kan inte erbjudas till nya personer som beviljats ett boende enligt LSS-lagen. Dessa enheter behöver byggas om och prioriteras, alternativt bytas ut mot ändamålsenliga bostäder, för att kunna erbjudas de personer som har fått beslut om ett LSS-boende.

Nämnden uppger att mycket talar för att målgruppen har förändrats, och kommer att fortsätta förändras, med avseende på brukare med komplex problematik. De ordinära gruppboendena har redan idag svårigheter med att anpassa sin verksamhet efter brukarnas behov, framförallt då dessa behov fångas av allvarlig psykiatrisk ohälsa och sjukdom, åldersrelaterade sjukdomar och autismspektrumtillstånd. Förvaltningen menar att man behöver vidta åtgärder för att svara mot de behov som en delvis förändrad målgrupp har av gruppboendena LSS.

Under året har två nya gruppboendena med särskild service enligt LSS öppnats, dels Färgargatan med inriktning mot demens samt Backhagsvägen med inriktning mot autism. En gruppboende inom socialpsykiatri har flyttat till nybyggda lokaler.

Efterfrågan på ändamålsenliga bostäder för målgrupperna inom LSS och SoL kvarstår. I dagsläget bor omkring 200 personer på gruppboendena LSS i Borås Stad och det är relativt jämnt fördelat mellan män (109 personer) och kvinnor (91 personer). Omkring 15 beslut om gruppboende LSS verkställs genom köp av extern plats i andra kommuner och ca 14 beslut har inte kunnat verkställas under våren 2021.

Budgetförutsättningar

Under de senaste åren har förändrade regler kring personlig assistans gjort att insatser och kostnader som tidigare låg hos Försäkringskassan flyttats över till kommunens ansvar, vilket påverkat Sociala omsorgsnämnden. I budget 2020 fick nämnden ett utökat kommunbidrag om ca 11 500 tkr för att komma till rätta med underskottet. Under 2020 tillskrev nämnden Kommunstyrelsen angående hur övervaltningskostnaderna fortsatt ska hanteras, då kostnaderna förväntades kvarstå även under 2021.

Nämnden uppger att man under 2021 har förbättrat kontrollen över sin ekonomi och att ett antal beslut om personlig assistans har övergått från kommunens ansvar till Försäkringskassans ansvar vilket medfört att frågan inte är aktuell på samma sätt.

Fördjupade granskningar

Med utgångspunkt från risk- och väsentlighetsanalysen har fördjupade granskningar genomförts under året. Nedan redovisas sammanfattningar av de fördjupade granskningarna.

Borås Stads hantering av coronapandemin

Stadsrevisionen har genomfört en granskning av Borås Stads hantering av coronapandemin. Resultatet av granskningen redogörs för ytterligare i granskningsredogörelsen för Kommunstyrelsen.

Centralt tillkommande kostnader

Stadsrevisionen har genomfört en granskning av Centralt tillkommande kostnader i Borås Stad. Resultatet av granskningen redogörs för ytterligare i granskningsredogörelsen för Kommunstyrelsen.

Borås Stads arbete med barnkonventionen

Stadsrevisionen har granskat Borås Stads arbete med barnkonventionen. Syftet med granskningen var att bedöma om Kommunstyrelsen och granskade nämnder vidtagit åtgärder för att säkerställa att Borås Stad uppfyller barnkonventionen och om arbetet är ändamålsenligt.

Granskningen har riktat sig dels mot stadens övergripande arbete med barnkonventionen, dels mot kartläggning av hur barnkonventionen säkerställs och tillämpas vid viss typ av myndighetsutövning som rör barn och ungdomar.

Granskningen visar att det barnrättsbaserade synsättet med barnet som rättighetsbärare inte har fått genomslagskraft i stadens verksamheter. Barnkonventionen beaktas inte i tillräcklig utsträckning i stadens styrdokument eller i arbets- och beslutsprocesser. Det saknas systematik vad gäller genomförande av barnkonsekvensanalyser vid beslut som berör barn på ett direkt eller indirekt sätt. På det stora hela saknas därutöver uppföljning av Kommunstyrelsens och nämndernas arbete med barnkonventionen.

Granskningens kartläggning av hur barnkonventionen tillämpas vid viss myndighetsutövning visar bl.a. att Sociala omsorgsnämnden behöver säkerställa en tillräcklig uppföljning och kontroll av barnkonventionens efterlevnad inom myndighetsutövningen. Sociala omsorgsnämnden behöver även säkerställa att barnkonsekvensanalyser genomförs och dokumenteras vid samtliga beslut som på ett direkt eller indirekt vis berör barn. Stadsrevisionen bedömer att nämnden bör genomföra åtgärder i enlighet med angivna rekommendationer.

Stadsrevisionen bedömer att Sociala omsorgsnämnden i vissa avseenden inte säkerställt ett ändamålsenligt arbete som uppfyller barnkonventionen.

Intern kontroll

Nämnderna och Kommunstyrelsen har ansvar för intern kontroll. Ansvaret innefattar bl.a. att nämnden ska genomföra riskanalys, upprätta plan för intern kontroll och genomföra uppföljning av planen. Nämnden ska även anta egna regler och anvisningar för intern kontroll. Stadsrevisionen noterar att uppföljning och kontroll av kärnverksamhet och administrativa processer i förekommande fall också genomförs inom ramen för kvalitetssystem.

Nämnden har antagit regler och anvisningar för intern kontroll. Nämnden har genomfört en egen riskanalys som identifierade nio risker. Planen för intern kontroll omfattade sju kontrollmoment. Samtliga kontrollmoment är avrapporterade till nämnden den 21 februari 2022. Uppföljningen av den interna kontrollen innehåller kortfattade analyser.

Presidie möte

Presidie möte genomfördes 1 december 2021 med Sociala omsorgsnämndens presidium, bevakningsansvariga förtroendevalda revisorer, yrkesrevisorer vid Stadsrevisionen och förvaltningsledning.

Sammanfattande bedömning

I granskningen av nämndens årsredovisning utgår bedömningarna från följsamhet mot Kommunfullmäktiges budgetbeslut och eventuella beslut om nämndspecifika mål. Nämndens interna kontroll bedöms utifrån riskanalys, plan och uppföljning av intern kontroll. I den sammanfattande bedömningen ingår också granskningsresultat från granskning av bevakningsområden och de fördjupade granskningar som har varit riktade mot nämnden avseende år 2021.

Nämnden gör med utgångspunkt från årsredovisningen en egen bedömning av hur nära man ligger att uppnå de mål som anges i Kommunfullmäktiges indikatorer, respektive i vilken utsträckning man har genomfört uppdrag riktade till nämnden.

Stadsrevisionens bedömning grundar sig på helt uppnådda målvärden och helt genomförda uppdrag, eftersom ofullständigt uppnådda mål inte kan bedömas med revisionell säkerhet. Det är samtidigt väsentligt att den enskilda nämnden analyserar och ger rimliga förklaringar till varför man inte uppnår mål respektive inte fullt ut har genomfört uppdrag.

Det ekonomiska resultatet för nämnden visar på ett överskott mot budget på 25,7 mnkr. Stadsrevisionen bedömer att godtagbara förklaringar till överskottet redovisas i årsredovisningen.

Sociala omsorgsnämnden har under året inte uppnått målen för två av tre indikatorer. Nämnden har under året vidtagit åtgärder i syfte att nå målen för Kommunfullmäktiges indikatorer. Nämnden har avseende 2021 fått två uppdrag från Kommunfullmäktiges budgetbeslut av vilka båda är genomförda.

Stadsrevisionen har granskat Borås Stads arbete med barnkonventionen. Granskningens kartläggning av hur barnkonventionen tillämpas vid viss myndighetsutövning visar bl.a. att Sociala omsorgsnämnden behöver säkerställa en tillräcklig uppföljning och kontroll av barnkonventionens efterlevnad inom myndighetsutövningen. Sociala omsorgsnämnden behöver även säkerställa att barnkonsekvensanalyser genomförs och dokumenteras vid samtliga beslut som på ett direkt eller indirekt vis berör barn. Stadsrevisionen bedömer att nämnden bör genomföra åtgärder i enlighet med angivna rekommendationer.

Stadsrevisionen bedömer att Sociala omsorgsnämnden i vissa avseenden inte säkerställt ett ändamålsenligt arbete som uppfyller barnkonventionen.

Nämnden har antagit egna regler och anvisningar för intern kontroll. Nämnden har genomfört en egen riskanalys. I riskanalysen har det identifierats och värderats risker avseende verksamhetsprocesser och ekonomiska kontrollmoment. Riskanalysen ligger till grund för nämndens plan för intern kontroll för året. Nämnden har genomfört samtliga kontrollmoment och gjort en uppföljning av den interna kontrollen. Nämndens uppföljning av den interna kontrollen innehåller analyser och åtgärder.

Stadsrevisionens sammantagna bedömning är att verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och ur ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt. Den interna kontrollen bedöms som tillräcklig.

BORÅS
STAD

STADSREVISIONEN

Besöksadress Sturegatan 42 **Postadress** 501 80 Borås
Telefon 033-35 71 56 **E-post** revisionskontoret@boras.se
Webbplats boras.se/stadsrevisionen